

TRAGICA DEVIERE DE LA DOCTRINA ȘI VOINȚA LUI CORNELIU ZELEA CODREANU

Introducere

Sfârșitul democrației în România (atâta câtă a fost), și instalarea dictaturii regale, soldată cu prăbușirea frontierelor, intrarea României în război și dezastrele care au urmat, au marcat puternic întregul popor român și, laolaltă cu el, Mișcarea Legionară. Evenimentele care s-au scurs în acești ani tragici s-au soldat cu lichidarea fizică a aproape întregii elite legionare și cu crearea unei devieri grave de la linia trasată de Corneliu Zelea Codreanu, ale cărei consecințe dureroase se resimt până astăzi.

Prezentul capitol este dedicat acestui subiect. El este alcătuit, în principal, dintr-o succesiune de texte - memorii, declarații, mărturii, documente - care vor permite cititorului să înțeleagă desfășurarea evenimentelor privind Mișcarea Legionară în perioada mării prigoane care a început în primăvara anului 1938. Pentru ca textele amintite să poată fi valorificate în mod optim de către cititor, vom indica pe scurt câteva repere cronologice și vom schița astfel o structură generală a evenimentelor. Cititorul va putea astfel să plaseze textele (în general fragmente din lucrări mai ample) care formează substanța principală a capitolului. Să considerăm, așadar, evenimentele anului 1938.

Carol al II-lea instaurează, în Februarie 1938, dictatura regală. Prin Decretul Regal nr. 870 din 17 Februarie 1938, este practic suprimată orice activitate politică. Din acest moment, organele de ordine publică sunt exclusiv puse la dispoziția bunului plac al regelui. Corneliu Zelea Codreanu răspunde acestui Decret regal printr-o circulară (nr. 148), prin care dispune desființarea partidului Totul pentru Țară (forma politică, legal constituită, a Mișcării Legionare).

Această reacție a lui Corneliu Zelea Codreanu nu l-a împiedicat pe rege să continue și să amplifice campania de lichidare a Mișcării Legionare, prin mari, abuzive și criminale măsuri. În noaptea de 17-18 Aprilie 1938, Corneliu Zelea Codreanu și împreună cu el un mare număr de persoane din elita legionară, au fost arestați. În urma procesului înscenat contra lui Corneliu Zelea Codreanu (23-25 mai 1938) - proces în care au fost violate cele mai elementare norme de drept - Căpitanul a fost condamnat la 10 ani de muncă silnică.

Imediat după valul de arestări din 16-17 Aprilie, căpeteniile legionare rămase în libertate au format un așa-zis „comandament de prigoană“. Denumirea era ușor abuzivă, întrucât această echipă nu avea ce comanda: Mișcarea Legionară își încetase, de fapt, activitatea. Acel comandament își propunea, mai curând, să țină legătura dintre legionari, să colecteze cotații pentru ajutorarea familiilor celor arestați și să difuzeze indicațiile primite de la gradele legionare, în special de la Corneliu Zelea Codreanu.

Din închisoare, acesta a lansat apeluri clare, insistente și repetate la liniște.

Comandamentul de prigoană i-a dat delegație lui Horia Sima - care nu avusese o activitate de natură să-l fi făcut cunoscut forțelor de poliție - pentru a asigura legătura cu legionarii din țară.

Activitatea desfășurată de Horia Sima a fost însă în flagrantă contradicție cu consemnul de liniște lansat de Corneliu Zelea

Codreanu. Violențele gratuite pe care Horia Sima le-a provocat au facilitat tandemului Carol - Călinescu, asasinarea lui Corneliu Zelea Codreanu, sub pretextul unei reacții de răspuns la tulburările din țară.

După asasinarea lui Corneliu Zelea Codreanu, Horia Sima, ca și alți legionari, pleacă în Germania. Acolo el își creează un grup de oameni, în general executați docili ai ordinelor sale („grupul celor 17“, numit așa de el însuși), cu care va lucra în mod sectar, ignorând gradele legionare create de Căpitan.

Întors în țară în primăvara lui 1940, Horia Sima, în urma uciderii lui Corneliu Zelea Codreanu și a sutelor de legionari din anii 1938-1939, se pune la dispoziția lui Carol II.

Principalele elemente care au favorizat desfășurarea evenimentelor din 1940 au fost: (1) slăbiciunea tot mai pronunțată a guvernării carliste; (2) încercarea lui Carol II de a-și menține favo-rabilă Germania; (3) poziția ocupată de Sima în cadrul comandamentului de prigoană; (4) dorința regelui Carol de a lichida Mișcarea Legionară; (5) exasperarea care domnea în rândul legionarilor în urma asasinării lui Corneliu Zelea Codreanu.

În toamna lui 1940, după abdicarea lui Carol și venirea la guvern a generalului Antonescu, împreună cu Mișcarea Legionară, Horia Sima, deschizând larg porțile Mișcării Legionare, a permis intrarea unui număr însemnat de elemente oportuniste și turbulente, care nu aveau nici o legătură cu linia trasată de Corneliu Zelea Codreanu.

Despărțirea mea de Sima

În cei doi ani de prezență, zi de zi, la Sediul, întâlneam o mare parte din figurile de frunte ale Mișcării Legionare. Pe Sima nu-l văzusem niciodată, dar cum țineam condica de grade, știam de prezența lui undeva în Banat.

Imediat după arestarea Căpitanului, Gh. Dragomir-Jilava îmi spune: „Până acum nu ai activat pe teren și ești liber. Îți revine misiunea de a lua în primire legătura cu organizațiile celor patru sectoare ale Capitalei. (Pe atunci, orașul București avea patru sectoare, fiecare cu primăria lui. Existau organizații legionare pentru cele patru sectoare). Misiunea consta în a transmite informații și eventuale dispoziții, și mai ales, în a colecta cotizațiile pentru ajutorarea familiilor celor arestați. Delegatul «comandamentului de prigoană» pentru contactul cu organizațiile de aici și cele din provincie, este Sima, care nu e cunoscut de poliție, fiindcă nu a activat nici în București, nici în restul țării. În plus, are o figură ștearsă, care nu atrage atenția pe unde trece.“ Mi l-a prezentat și apoi îl întâlneam la câte un colț de stradă din când în când sau la nevoie.

Eu rămăsesem nearestat și aveam aceeași funcție de inginer la CFR. În Octombrie 1938, am primit dispoziția de a dirija și supraveghea lucrările de amenajare a liniei ferate Comarnic-Predeal, ceea ce necesita, din când în când, prezența mea la fața locului. I-am spus lui Sima acest lucru, cerându-i să mă înlocuiască, sau cel puțin să-mi dea o „dublură“, ca să fie în tot timpul cineva prezent pentru misiunea mea.

Sima a stat câteva momente, concentrat, gândindu-se, și apoi mi-a spus: „E foarte bine camarade, și-ți dau o misiune. Vei studia, ca specialist, provocarea deraierii unui tren într-o regiune de pădure, pe care ți-o voi indica ulterior. Va fi cazul pentru un tren regal. Iei legătura și cu legionarii de la Azuga și constituiți o echipă de intervenție.“

Am rămas uluit. „Cum? nu se poate! Cum e posibil așa ceva, când avem dispoziție de liniște totală? Și când Căpitanul e în mâinile lor?“

M-a privit încruntat, dușmănos, și mi-a spus cuvintele care și astăzi îmi răsună în urechi: „Camarade, dumneata nu ai căderea să

juđeci dispoziđiile comandamentului. Le execuđi, dacă ești vrednic.“

Evident, nu am fost *vrednic*.

Dar mi-a venit în minte numele unui alt bine cunoscut comandant legionar, foarte activ pe teren, pentru ca apoi să devină simbolul trădării în sânul Legiunii.

Aceasta este mărturia mea, pe care o pot repeta oriunde și oricând.*

Duiliu Sfințescu

Gheorghe Racoveanu

**Extras din *Mișcarea Legionară și Biserica*, de Gh. Racoveanu,
(pg. 31, Ed. Armatoii, Roma, 1973)**

Tot ce s-a făcut după 1938, toate acțiunile, dispozițiile, toate teoriile, trebuie, așadar, supuse unei operații de verificare. Dreptarul adevărului în Legiune fiind concordanța cu esențialul, cu permanentul legionar, operația de confruntare este posibilă. Când legea legionară „Luptă și nu fi niciodată mișel... decât să învingi

---

* Poate că trebuie menționat faptul că din mulțimile generației care a alcătuit Mișcarea Legionară nu se poate vorbi, în sensul strict al cuvântului, decât de un singur caz de trădare, acela al lui Stelescu, ale cărui tentative de asasinare a Căpitanului urmăreau substituirea sa în funcția de conducere a Mișcării. El însă, nu era un caz tipic de legionar format prin acțiunea de educație spirituală a Căpitanului, ci se alăturase înainte de înființarea structurii de formare a cadrelor Mișcării Legionare. Unicitatea cazului este cu atât mai remarcabilă, cu cât o raportăm la imensele presiuni pe care le-au exercitat forțele adverse, represive, asupra mării mase legionare pentru a o determina la dezertare și trădare. Este, iarăși, cum nu se poate mai semnificativ, pentru indisponibilitatea la trădare a oricărui legionar, faptul că o simplă lașitate ca aceea a preotului Grigore Cristescu, a fost catalogată de mediile legionare drept o trădare.

În fapt acest preot legionar, a doua zi după arestarea Căpitanului din 1938, a făcut din proprie inițiativă o declarație de lepădare de Mișcarea Legionară, pentru a-și pune propria persoană la adăpost de prigoana care se putea prevedea.

Cât despre Horia Sima, cazul lui reprezintă ceva mult mai grav decât o trădare, deoarece prin acțiunile sale el a înfăptuit o adevărată și tragică deviere de la comandamentele doctrinei legionare.

printr-o infamie, mai bine să cazi, luptând pe drumul onoarei“ (**Cărticica șefului de cuib**) ar fi înlocuită cu deviza „învinge prin orice mijloc, oricât de abomibil“ atunci ne-am afla într-un caz de denaturare. Și această denaturare trebuie respinsă hotărât. Când întemeietorul cere ca legionarul să fie om de cuvânt (**Cărticica șefului de cuib**); sau când se spune că „legionarul nu cunoaște tragerea pe sfoară a altui om“ (**Cărticica șefului de cuib**), acestea sunt norme care nu mai pot fi infirmate de urmașii la conducerea Legiunii. Când Corneliu Codreanu afirmă că ideea fundamentală de la care pornește Legiunea nu este programul politic (**Pentru Legionari**); când el spune că Legiunea va învinge numai cu desăvârșirea unui proces de conștiință la poporul român; numai când „acest proces de conștiință va cuprinde majoritatea poporului și va da roade“ (**Circulări**), a voi să ajungi la conducerea țării, cu orice preț - chiar cu prețul loviturii de stat - ca apoi să impui procesul de conștiință de care e vorba, însemnează a așeza carul înaintea boilor. Iar a practica convingerea că „misticismul“ legionar, credința în Învierea lui Cristos și credința în „învierea neamurilor“ sunt „plumb în aripile Legiunii“, însemnează că n-ai înțeles nimic din rodnicia unei credințe care constituie actul de noblețe al poporului român creștin.

Catalogul creșterilor false în sânul Legiunii și catalogul falselor formulări ale creșterii morale, poate fi continuat. Aici am indicat doar cele de urmat în întocmirea lui.

Ion ZEANA:

Amintiri din marea prigoană (text inedit)

Într-o după-amiază, pe la sfârșitul lui octombrie 1938, împreună cu Nae Mazilescu, ne-am dus la întâlnire (convocați de Horia Sima, n.ed.). Ședința se ținea într-o casă de pe Calea Rahovei, la o fostă gazdă a lui Horia Sima de pe vremea studenției sale,

după spusele lui Mazilescu. Am urcat treptele unei vechi scări de lemn, la etaj, pe un coridor îngust și cam întunecos, până la ușa unei camere. Era o odăiță destul de luminoasă cu o fereastră în mijlocul peretului dinspre Calea Rahovei. În centru avea o măsuță cu două - trei scaune în jurul ei. Probabil că aici a locuit Horia Sima ca student. În cameră se aflau trei camarazi: Filipov Vasile, Morărescu, șeful grupului de la Academia Comercială, și avocatul Nicolae Făgădaru din Cluj, pe care îl cunoșteam din timpul studenției mele clujene. Am dat mâna cu cei prezenți și m-am așezat pe o canapea, în stânga lui Făgădaru. Dintru început m-a surprins prezența lui Făgădaru la această ședință restrânsă a centrului studentesc legionar din București, de la care lipseau șefii grupurilor de la Facultatea de Drept, medicină și politehnică. După vreo jumătate de oră și-a făcut apariția și Horia Sima. Era singur. Ne-am sculat cu toții în picioare și l-am salutat. Ne-a făcut semn să ne așezăm și el, în picioare cu mâinile rezemate pe speteaza unui scaun, din apropierea ușii, ne-a spus:

- Camarazi, vă aduc o veste proastă. Ungaria a mobilizat 500.000 de soldați și este gata să ne atace și să ocupe Transilvania. Trebuie să facem ceva și să-l curățăm pe Armand Călinescu... Altfel pierdem Ardealul. S-a oprit o clipă, privindu-ne stăruitor. Uimire generală subliniată de o tăcere apăsătoare .

Atunci când i-am atras atenția că orice violență ar putea costa capul Căpitanului, Horia Sima a spus:

- Camarade Zeana, pentru mine Ardealul prețuiește mai mult decât capul Căpitanului! Și mă privea țintă . (...)

Deodată, dându-și seama probabil că l-a luat gura pe dinainte cu privire la „capul Căpitanului“, Horia Sima și-a schimbat brusc atitudinea și ne-a expus pe loc planul unei lovituri de stat. Simplu și cu multă dezinvoltură, ne-a spus că putem conta și pe sprijinul unor unități militare, căci în armată dispunem de adeziunea multor cadre ofițerești până la gradul de căpitan și maior, că un locotenent

pirotehnician a inventat o aruncătoare de flăcări, superioară celei germane, care bate până la o sută de metri distanță. Cu ușurință uimitoare a și repartizat pe loc celor prezenți câteva obiective prevăzute. La despărțire, ne-a dat adresa unui subofițer, de la care Filipov, însoțit de Nae Mazilescu, de mine și de un student la drept, a ridicat un revolver mare, lung și greu, de tip Mauser, dacă nu mă înșel, cu 12 gloanțe, care era defect și trebuia reparat. Cu asemenea vechituri de arme, și atât de reduse cantitativ, plănuia Horia Sima să dea lovitura de stat, care să aducă biruința legionară, contra principiilor și tuturor dispozițiilor date de Căpitan.

N-a trecut mult timp, și în luna noiembrie au izbucnit actele teroriste organizate de Horia Sima în mai multe localități din Ardeal: Cluj, Oradea, Turda, Huedin - extinse și în Bucovina, la Cernăuți, și în Banat la Timișoara.

Realitatea este că actele teroriste din Ardeal n-au fost ordonate de Comandamentul legionar, cum fals pretindea Horia Sima, ci erau exclusiv propria lui operă. Comandamentul legionar, condus de profesorul Vasile Cristescu, a fost pus pur și simplu în fața unui fapt împlinit, ale cărui consecințe funeste pentru viața Căpitanului și a celorlalți fruntași legionari erau previzibile.

Legionarii care auziseră pe căi proprii de existența unui asemenea ordin, au dat declarații, și mai toți au fost eliberați. Ceilalți, precum Stoicănescu, devotat lui Sima, n-au vrut să dea declarații și consecința pentru mulți a fost moartea! Nu însă și pentru Stoicănescu.

Analizând logic cazul, Sima era singurul căruia nu-i putea conveni executarea ordinului de a se da declarații. El știa prea bine că eventuala eliberare din lagăr a Comandanților Bunei Vestiri, ca și a celor cel puțin 5-6 Comandanți legionari, cu mai multe și notorii drepturi de a comanda decât el, l-ar fi obligat să renunțe la conducerea care, și așa, nu-i era decât provizorie, iar în urmare, ar fi trebuit să se încadreze sub directivele altora!

De aceea, atunci și mai apoi, de câte ori a putut a torpilat orice încercare a cuiva să se ridice. Pe această linie de gândire: „Cum să facă să rămână șef?“ trebuia să piară Căpitanul și cât mai multe căpetenii legionare, din cele recunoscute și ascultate. Planul, cu tot diavolescul conținut, a fost înfăptuit! Nevrednicia, incapacitatea, ca și imoralitatea insului au rămas în grija viitorului, să le verifice și să le dovedească.

Și Căpitanul a pierit. Asasinilor li se oferise la timp un extraordinar pretext de către Horia Sima, prin organizarea atentatului de la Cluj contra profesorului Ștefănescu-Goangă. Se va mai putea îndoii cineva, de acum înainte, că Sima a contribuit la comiterea acestei feroase crime contra destinului Neamului Românesc?

Combi-națiile dintre Sima și Moruzov n-au încetat odată cu suprimarea Căpitanului. Moruzov și Carol II au continuat să manevreze ambițiile lui Sima, promovându-l șef al Mișcării de-capitate. Totodată, a fost curățat terenul politic de eventuali contracandidați ai lui Sima. La 11 ianuarie 1939 este arestat șeful organizației „Răzleți“; la 24 ianuarie se descoperă aruncătoarele de flăcări și este arestat, apoi strangulat, locotenentul chimist N. Dumitrescu, inventatorul acestei arme; la 6 ianuarie, în fine, este asasinat Profesorul Vasile Cristescu.

Din relatările lui Biriș, mai rezultă că pe urmele lui se afla Inspectorul de la Poliție, Parizianu, care îl sfătuiește pe Sima să se refugieze în Germania. Moruzov îi și trimite, prin Biriș, un plic cu o sumă de bani. Horia Sima ajunge în Germania la 4 febr. 1939. Nu-i spune nici o vorbuliță lui Papanace și-i încredințează lui Vârfureanu toate legăturile cu lumea legionară. Episodul Vârfureanu trebuie analizat aparte, pentru că și el conține bănuiele în ce privește trădarea lui Sima*.

---

* Nicoleta îl identificase pe Vârfureanu ca suspect. Prin octombrie 1938 îi comunicase temerile ei autorului acestei cărți.

**Responsabilitatea lui Horia SIMA la asasinarea Căpitanului
(document și comentarii extrase din Pământul strămoșesc, nr.
4, 1977-78, pag. 69-91)**

(...) În timp ce, în a doua jumătate a anului 1938, Căpitanul se găsea condamnat și încarcerat la Râmnicu Sărat, împreună cu statul său major, cu Nicadorii și Decemvirii, Horia Sima avea în mână firele conducerii Legiunii libere, pentru condiția lui de grad mai puțin urmărit de poliție. Consemnul era să păstreze o totală liniște, pentru a nu se da pretext la înăsprirea prigoanei și la periclitarea vieții Căpitanului și a elitei legionare. Se alcătuiseră un comandament de urgență. În acest comandament se petrece un lucru extrem de straniu, care abia acum iese la iveală: Horia Sima stabilește o legătură absolut secretă cu persecutorii noștri, și anume Mihail Moruzov, șeful Serviciului Secret de Informații, instrument intim al lui Carol al II-lea. Nu o comunică nimănui dintre camarazii din Comandamentul de urgență, ci o păstrează și o utilizează, fără chiar să o comunice Căpitanului. (...) În septembrie 1938 - accentuez: cu două luni înainte de asasinarea Căpitanului - întovărășit de Biriș, Horia Sima are o întâlnire cu Moruzov în Grădina Botanică din București.

Întâlnirea era conspirativă. Chiar numele ce-și luase Moruzov era conspirativ. I se zicea *Inginerul*. Biriș le făcea siguranță mergând în urma lor. La un moment dat, Biriș surprinde îndemnul dat de Moruzov lui Sima: „Trebuie să acționezi, dragă Horia.“

Acest îndemn urmărea două scopuri:

1. Sima să se agite ca să dovedească Regelui și opiniei publice că Legiunea viază și că el e demn să fie urmașul lui Codreanu.

2. La moștenirea comenzii, firește nu se putea ajunge decât prin dispariția titularului, prin asasinarea Căpitanului...

Și, în adevăr, Horia Sima a organizat, exact în această vreme, o serie de atentate teroriste fără să țină seama de avertismentele celorlalți

membri din Comandamentul de urgență și nici măcar de admonestările pe care i le trimiteau de la Râmnicu Sărat. Căpitanul sau inginerul Clime. Sunt foarte interesante și juste considerațiile pe care le face Papanace asupra acestei chestiuni, în prezentul volum al *Pământului Strămoșesc*.

La fel de sugestive sunt însemnările inedite ale inginerului Virgil Ionescu referitoare la aceeași epocă. Astfel, la p. 201 din volumul menționat, găsim:

„Toți vizitatorii ne-au confirmat că în țară erau agitații sterile și fără rost, mai ales în Bucovina și Ardeal, unde conducerea lui Sima găsea mai multă ascultare“.

Cu ocazia vizitei avocatului Horia Cosmovici la închisoare și prin mijlocirea acestuia, Clime i-a repetat lui Sima ordinele de li-niște precum și știrea că nerespectarea acelor ordine îl supăra foarte tare pe Căpitan. Clime a avut făgăduiala lui Cosmovici că-i va repeta lui Sima indicațiile Căpitanului, dar după aceasta - enigmă! - Cosmovici n-a mai obținut permisul să-i viziteze pe cei închiși. Cred că nu-i exclusă o intervenție negativă a lui Sima pe lângă Moruzov.

Prin Octombrie sau Noiembrie 1938, Căpitanul a reușit să trimită un ordin scris, în sensul că legionarii din lagăre să semneze declarațiile cerute de autorități spre a grăbi eliberarea lor. Ordinul a ajuns în mâna lui Sima prin intermediul ultim al soției Căpitanului. Sima l-a nesocotit și pe acesta. Relatează Virgil Ionescu, p. 212.

TREI DECLARAȚII

SOTIA Căpitanului (Doamna Elena CODREANU):

„...am rugat-o pe prietena mea și apărătoarea soțului meu la proces, Lizeta Gheorghiu, să-mi procure o autorizație pentru a-l putea vedea la închisoare și, pe la mijlocul lunii Noiembrie 1938, am plecat din București la Râmnicu Sărat. Am avut cu el un vorbitor, timp în care a reușit să-mi strecoare un bilețel către vârfulurile legionare care încă

mai erau libere și către Mișcarea Legionară în general. El recomanda liniște, liniște... și să nu se încerce nimic care să agite spiritele.

În jurul închisorii și în gară circulau, agenți în civil. Aveam frică să nu fiu urmărită și mă uitam mereu în urmă. Peronul gării era populat... Mi-am scos biletul de tren și am ieșit și eu într-un colț al acestui peron, tot cu frică. Noroc că nu a trebuit să aștept mult trenul. Scăpasem, eu și biletul ce-l purtam ascuns. Nu-mi amintesc exact cui am dat biletul. Știu că l-am dat unui grad legionar.“

București, 1992

Secretarul - (Stelian STĂNICEL):

Declarație solemnă: „Dacă ar fi să-mi destănuiesc sufletul sbuciumat, sub patrafir, și dacă în afară de preot, umbra Căpitanului ar fi de față, spovedania mea astăzi, după 53 de ani, ar fi aceasta:

La câteva zile după 15 Noiembrie, am fost chemat, de unde eram ascuns ca să nu fiu arestat, de Comandamentul în prigoană, la o ședință în grădina lui Titi Cristescu, din cartierul Obor.

Am întâlnit acolo pe Constantin Papanace, Horia Sima, Nicolae Horodniceanu, preotul Dumitrescu - Borșa, Dragomir - Jilava și alții. În total vreo 10 la număr.

Comandamentul primise o notă de la Căpitan, din închisoarea Râmnicu Sărat, adusă de doamna Codreanu care-l vizitase cu 2-3 zile înainte. Mi s-a arătat nota ce conținea câteva rânduri. Am recunoscut imediat scrisul Căpitanului. Rândurile conțineau un ordin categoric: „liniște, liniște, liniște“.

Am fost întrebat dacă avea Căpitanul obicei, una să scrie și alta să gândească. Dacă nu cumva ordinul de „liniște“ s-ar putea interpreta și în sens contrar? Răspunsul meu a fost un nu categoric. Din experiența trăită în biroul lui: tot ce făcea, tot ce spunea și tot ce scria era literă de Evanghelie. Nu avea secrete și nimic de ascuns. Scrisorile și circularele pe care le băteam la mașină nu puteau suferi nici măcar lipsa unei virgule.

Peste câteva zile, regele Carol a plecat la Londra, Paris și Berlin. În vremea aceasta, la Cluj, câțiva legionari au tăiat urechea lui Goangă, rector al Universității. A doua zi, Armand Călinescu și presa alarma țara că legionarii pregătesc revoluție și asasinate. Ordinul „liniște“ n-a fost respectat. Mărturiile ulterioare ale supraviețuitorilor indică, cu prisosință, pe cei care, din aventură sau motive străine de Mișcarea Legionară, urmăreau eliminarea Căpitanului.

Ce a urmat se știe. Câteva zile mai târziu în 29/30 Noiembrie, Noaptea Sfântului Andrei, 1938, Căpitanul a fost asasinat!“

Februarie 1991, S.U.A.

Avocatul apărării în procesul din 1938 (Horia COSMOVICI):

Într-o discuție referitoare la contactele dintre cei condamnați și închiși la Râmnicu Sărat și cei din exterior, avocatul Horia Cosmovici, apărător în procesul Căpitanului, delară printre altele:

M-am prezentat la direcția închisorii Râmnicu Sărat, ca avocat al condamnatului Corneliu Codreanu, cerând să-l cheme la vorbitor. Ofițerul s-a dus să ceară instrucțiuni comandantului închisorii. S-a întors peste puțin spunând: „Nu se mai poate vorbi cu Corneliu Zelea Codreanu, cereți pe altcineva să vorbească pentru el“.

- Nu pot să desemnez eu persoana, trebuie să o aleagă însuși, i-am răspuns.

Ofițerul a plecat din nou și s-a întors peste puțin însoțit de D-l inginer Clime, care mi-a spus următoarele:

- M-a trimis Căpitanul, să vorbesc pentru el și în numele lui.

Întrebarea mea a fost:

- Se menține consemnul liniștii totale?

Răspunsul a fost clar:

- Categorie. Mai ales în situația asta.

- Dar dacă va fi asasinat Căpitanul?

- Și atunci.

București, Decembrie 1992

Constantin Papanace: *Fără Căpitan*

Fără să mă anunțe, au început pregătirile pentru „revoluție“ chemând din fiecare județ câte 5-10 legionari, să vie la București, cu pistoale. Imediat, am contramandat dispoziția și l-am chemat la ordine și l-am tras la răspundere pe Horia Sima. Imputările au fost violente. Ghiță Dragomir l-a amenințat chiar, că dacă face lucruri de acest fel care periclitizează viața Căpitanului, răspunde cu capul.

S-a justificat că, altă ieșire din această situație „disperată“ nu exista! Impresia mea a fost că acest om clocotea de ambiția de a se afirma, cu orice preț, chiar cu moartea Căpitanului.

Avea ceva din psihoza bolnăvicioasă a lui Erostrat, care a dat foc templului pentru ca, măcar în această formă, să între în istorie.

(...) aflasem că și Alecu Cantacuzino pregătește o „lovitură de stat“. Pentru ca Alecu să nu i-o ia înainte (lui Horia Sima, n. ed.) s-a grăbit să accelereze el „revoluția“.

Rămâneai încremenit de atâta lipsă de răspundere în acest joc „de-a revoluția“. Aceste atitudini divergente și atât de primejdioase nu le putea clarifica decât tot cuvântul lui. Am spus lui Victor Dragomirescu să comunice lui Alecu Cantacuzino să nu întreprindă nimic până nu am dezlegare de la Căpitan, iar pe Horia Sima căutam să-l țin cât mai din scurt.

Așteptam să vie rândul la vizită Doamnei Codreanu, spre a comunica Căpitanului aceste lucruri.

D-na Codreanu era rugată să ne aducă un răspuns. Când s-a întors, am întâlnit-o într-o mașină condusă de un șofer legionar, în care erau și Nicoleta Nicolescu, Horia Sima și Ghiță Dragomir. Mi-a spus că tactica rămâne aceeași pe care au fixat-o la început. L-a supărat jocul de-a revoluția și a răspuns, în ceea ce îl privește pe Alecu, care cere „dezlegare pentru acțiune“: „Nu numai că nu îl dezleg, ci îl și leg.“

Într-o ședință, am luat în cercetare întreaga situație. Mi s-au părut foarte curioase insistențele lui Sima în ce privește activitatea legionară, mai ales că ele se produceau după ce Căpitanul reînnoise dispoziția că

se menține pe linia tactică a evitării oricărei provocări. El (Horia Sima, n. ed.) susținea că noi trebuie să acționăm fără a ține seama de ea.

La 28 noiembrie 1938 am aflat despre atacul asupra rectorului Universității din Cluj, Ștefănescu-Goangă. Am rămas uluit. Mă înăbușeam de revoltă. Trebuie să fie inconștienți sau agenți provocatori cei ce-au săvârșit atacul. Mai târziu am aflat că acest atentat s-a executat în urma ordinelor categorice ale lui Horia Sima, date de el personal.

În acest sens, iată ce mai relatează Papanace:

Eram în grădină cu Titi Cristescu. Atunci l-am văzut pentru a doua oară (pe Horia Sima); mi-a stârnit aversiune prin felul cum s-a exprimat la adresa Căpitanului. „Ce să-i facem noi lui Corneliu Codreanu, dacă a ascultat de cei de la București și s-a dat pe mâinile lui Armand Călinescu?” Și iarăși a aruncat câteva săgeți veninoase împotriva lui Clime. Pentru prima dată am auzit un legionar numindu-l pe Căpitan, în cerc legionar, Corneliu Codreanu. Tonul în care a vorbit și fața schimonosită de o răutate neputincioasă mi-au trezit o aversiune care îmi va rămâne prezentă tot timpul.

Editura Armatolii, 1984

Victor APOSTOLESCU

Lovitura de la 3 sept. 1940

Ocuparea Chesturii de poliție din Brașov.

Pe la sfârșitul lunii August 1940, mă cheamă Horia Sima, care, venit din Germania la începutul acelei veri, se și înscăunase în adunarea gradelor legionare, mă cheamă la o adunare ținută în casa lui Radu Budișteanu, ca șef al Mișcării Legionare. Eram un susținător al lui. Mă întrebă dacă-s gata să merg la Brașov că se pregătește ceva acolo. Mi-am închipuit ce. I-am răspuns da. A mai vrut să știe dacă pot să-mi iau cu mine și câțiva camarazi de la Cluj. I-am spus că nu. Clujul fusese dat ungurilor și noi toți eram împrăștiați prin țară. Era prea târziu ca să mai pot da de ei.

În ziua de 3 septembrie, la ora 8 seara, aveam misiunea, cu o echipă de camarazi, să atac și să ocup Chestura de Poliție din Brașov. Toți trebuiau să fie prezenți acolo în după-amiaza zilei de 3 Septembrie.

De toți, eram 16 până la 18 inși.

Șefii de grupuri mi-au raportat că n-au destul armament, numai două pistoale. Le-am spus să n-aibă grijă că ne vor sosi.

În timp ce stam de vorbă cu un camarad pe o bancă îl zăresc pe camaradul Sultan Donat, îmbrăcat în haină de ofițer, cu gradul de sublocotenent, traversând la 10-15 metri de noi grădina.

Parcă simțeam că n-am să-l mai văd. A căzut în acea seară, la asaltul Regimentului de Artilerie din Brașov. Cum s-a ales un astfel de obiectiv? Echipa lui avea un efectiv mic de legionari.

Stam pe ghimpi. Îngrijorat, cer să vorbesc cu Horia Sima. Mi s-a dat adresa lui. Locuia la un frate de-al lui Puiu Gârcineanu, medic militar la Brașov. L-am găsit acolo. Era îmbrăcat într-o uniformă militară, cu un grad de locotenent, cred. I-am făcut cunoscut lui Horia Sima că nu avem destul armament, numai două pistoale. A scos un revolver din buzunar, fără încărcător și mi l-a dat spunându-mi: „Ia-l ca să-i sperii cel puțin!“ M-am uitat la el și nu-mi venea să cred că nu-și dă seama de ce-mi spune. Mergeam doar la moarte, cu camarazii mei, și nu la speriat ciori!

Așa am început să mă lămuresc și eu că, în acțiunile întreprinse de el, prea puțin au valorat, în ochii inimii lui, bieții ostași legionari! I-a trimis așa de ușor la moarte, cum trimit geambașii vitele la abator, n-a făcut nici o economie cu elementul luptător legionar.

Isprava lui Horia Sima de la 3 septembrie 1940, la Brașov Relatează Dumitru Groza

Horia Sima, ca delegat al „Comandamentului de prigoană“, mă convoacă și-mi spune: „Să-mi pui la dispoziție un om de cea mai mare încredere, care să păstreze legătura dintre noi (eu și el) stabilind consemnele de regăsire.“